

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผลการศึกษา และข้อเสนอแนะ

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นการศึกษาเชิงพรรณนาหาความสัมพันธ์ (correlational descriptive study) มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการรับรู้ภาวะสุขภาพของผู้ป่วยความดันโลหิตสูง รวมทั้งหาความสัมพันธ์ระหว่างระยะเวลาในการเจ็บป่วย การได้รับข้อมูลข่าวสาร และการมาตรวจตามนัดกับการรับรู้ภาวะสุขภาพ กลุ่มตัวอย่างคือ ผู้ป่วยความดันโลหิตสูงที่ได้รับการตรวจรักษาที่แผนกผู้ป่วยนอก โรงพยาบาลแม่awang จังหวัดเชียงใหม่ ในระหว่างเดือนกรกฎาคม ถึงเดือนสิงหาคม พ.ศ. 2544 โดยการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 148 คน เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ คือแบบสัมภาษณ์ที่ผู้ศึกษาสร้างขึ้นโดยอาศัยกรอบแนวคิดแบบแผนความเชื่อด้านสุขภาพของเบคเกอร์ (Becker, 1974) และรูปแบบพฤติกรรมส่งเสริมสุขภาพของเพนเดอร์ (Pender, 1987) และผ่านการตรวจสอบความเที่ยงตรงตามเนื้อหาโดยผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 4 ท่าน แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขให้เหมาะสม จากนั้นนำไปทดลองใช้กับผู้ป่วยความดันโลหิตสูงที่มีคุณสมบัติเช่นเดียวกับกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาในโรงพยาบาลสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 30 คน คำนวณหาความเชื่อมั่นโดยใช้สัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบาค (Cronbach's alpha coefficient) ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสัมภาษณ์โดยรวมเท่ากับ .85 ได้วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ความถี่ ค่าเฉลี่ย ร้อยละ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และทดสอบความสัมพันธ์โดยใช้สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เชิงอันดับที่ของสเปียร์แมน (Spearman's rank correlation coefficient)

สรุปผลการศึกษา

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างเป็นเพศหญิงร้อยละ 57.4 มีอายุอยู่ระหว่าง 55-64 ปี มากที่สุดร้อยละ 27.7 รองมาคืออายุอยู่ระหว่าง 65-74 ปี คิดเป็นร้อยละ 24.3 อายุเฉลี่ย 57 ปี กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีสถานภาพสมรสอยู่ร้อยละ 80.4 มีลักษณะครอบครัวเป็นลักษณะครอบครัวเดี่ยวร้อยละ 51.3 ด้านการศึกษานั้นกลุ่มตัวอย่างมีการศึกษาอยู่ในระดับประถมศึกษาตอนต้นร้อยละ 67.5 แต่ไม่ได้เรียน

หนังสือร้อยละ 20.9 สำหรับข้อมูลด้านเศรษฐกิจ พบว่ากลุ่มตัวอย่างประกอบอาชีพเกษตรกรม ร้อยละ 35.1 มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนน้อยกว่า 3,000 บาทร้อยละ 88.5 ซึ่งมีรายได้เพียงพอกับ ค่าใช้จ่ายที่จำเป็นร้อยละ 52 และมีสิทธิการรักษาโดยใช้บัตรประกันสุขภาพร้อยละ 84.5 และเบิก ค่ารักษาพยาบาลได้ร้อยละ 13.5 กลุ่มตัวอย่างมีระยะเวลาการเจ็บป่วยด้วยโรคความดันโลหิตสูง อยู่ในช่วง 13-36 เดือน มากที่สุดร้อยละ 43.2 สำหรับการได้รับข้อมูลข่าวสาร พบว่ากลุ่มตัวอย่าง เคยได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับโรคความดันโลหิตสูงร้อยละ 86.5 โดยมีความถี่ของการได้รับข้อมูล ข่าวสารนาน ๆ ครั้ง ร้อยละ 66.4 ส่วนใหญ่ได้รับข้อมูลข่าวสารจากเจ้าหน้าที่สาธารณสุขร้อยละ 87.5 รองลงมาได้รับข้อมูลข่าวสารจากโทรทัศน์ร้อยละ 46.1 ส่วนการมาตรวจตามนัด พบว่ากลุ่มตัวอย่าง มาตรวจตามนัดทุกครั้งไม่เคยขาดร้อยละ 68.2

ส่วนที่ 2 การรับรู้ภาวะสุขภาพของกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างมีการรับรู้ภาวะสุขภาพโดยรวมอยู่ในระดับถูกต้องมากร้อยละ 100 และ เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่ากลุ่มตัวอย่างมีการรับรู้ภาวะสุขภาพในด้านการรับรู้โอกาสเสี่ยงต่อการ เกิดภาวะแทรกซ้อน การรับรู้ความรุนแรงของโรคและภาวะแทรกซ้อน ส่วนมากอยู่ในระดับถูกต้องมาก คือร้อยละ 97.3 และ 100.0 ตามลำดับ การรับรู้ประโยชน์ของการรักษาและการปฏิบัติตัว และแรงจูงใจ ด้านสุขภาพทั่วไป พบว่าอยู่ในระดับถูกต้องมากคือร้อยละ 99.3 เท่ากัน การรับรู้ถึงอุปสรรคของ การปฏิบัติตัวส่วนมากอยู่ในระดับถูกต้องมาก ร้อยละ 87.8

ส่วนที่ 3 ความสัมพันธ์ระหว่างระยะเวลาการเจ็บป่วย การได้รับข้อมูลข่าวสาร และ การมาตรวจตามนัดกับการรับรู้ภาวะสุขภาพของกลุ่มตัวอย่าง

เมื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างระยะเวลาการเจ็บป่วยกับการรับรู้ภาวะสุขภาพโดยรวม พบว่ามีความสัมพันธ์กันอย่างไร้นัยสำคัญทางสถิติ แต่เมื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างการได้รับ ข้อมูลข่าวสารและการมาตรวจตามนัดกับการรับรู้ภาวะสุขภาพโดยรวม พบว่ามีความสัมพันธ์ เชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($r_s = .41$ และ $.29$ ตามลำดับ)

การอภิปรายผล

การรับรู้ภาวะสุขภาพของกลุ่มตัวอย่าง

จากการที่กลุ่มตัวอย่างมีการรับรู้ภาวะสุขภาพโดยรวมอยู่ในระดับถูกต้องมาก หมายความว่า กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นหรือความรู้สึกต่อภาวะสุขภาพเกี่ยวกับโรคความดันโลหิตสูงในเรื่องความเสี่ยงต่อการเกิดภาวะแทรกซ้อนของโรค ความรุนแรงของโรคต่ออวัยวะต่าง ๆ รวมทั้งประโยชน์และอุปสรรคในการปฏิบัติกิจกรรมอยู่ในระดับถูกต้องมาก ทั้งนี้สามารถอธิบายได้ว่า กลุ่มตัวอย่างเคยได้รับข้อมูลข่าวสารร้อยละ 86.5 โดยได้รับข้อมูลข่าวสารจากเจ้าหน้าที่สาธารณสุขร้อยละ 87.5 และกลุ่มตัวอย่างไปรับการตรวจตามนัดอย่างสม่ำเสมอถึงร้อยละ 68.2 และขาดนัด 1 ครั้ง ร้อยละ 10.8 (ตารางที่ 3) แสดงว่ากลุ่มตัวอย่างมีความเอาใจใส่ สนใจ และใส่ใจหาความรู้เกี่ยวกับการดูแลสุขภาพ จึงมารับการตรวจรักษา ซึ่งทำให้กลุ่มตัวอย่างได้รับคำแนะนำเกี่ยวกับโรคหรือภาวะแทรกซ้อนที่เกิดจากความดันโลหิตสูง ตลอดจนแนวทางการปฏิบัติที่เหมาะสมจากเจ้าหน้าที่สาธารณสุข

เมื่อพิจารณาการรับรู้ภาวะสุขภาพเป็นรายด้านสามารถอภิปรายได้ดังนี้

1. การรับรู้โอกาสเสี่ยงต่อการเกิดภาวะแทรกซ้อน ผลการศึกษา พบว่ากลุ่มตัวอย่างมีการรับรู้ด้านนี้อยู่ในระดับถูกต้องมาก (ตารางที่ 4) หมายความว่า ผู้ป่วยความดันโลหิตสูงมีความคิด ความเชื่อ ความรู้สึกเกี่ยวกับโอกาสเกิดภาวะแทรกซ้อนได้ถูกต้องมาก ที่เป็นเช่นนี้อธิบายได้ว่า กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาเป็นกลุ่มที่มารับบริการที่คลินิกความดันโลหิตสูงจะได้รับการสอนหรือคำแนะนำจากแพทย์และพยาบาลจึงทำให้กลุ่มตัวอย่างมีความรู้ความเข้าใจหรือการรับรู้ที่ถูกต้อง และผลการศึกษาข้าง (ตารางที่ 5) พบว่ากลุ่มตัวอย่างร้อยละ 90 มีการรับรู้ถูกต้องในเรื่อง การหยุดรับประทานยาเองหรือไม่มารับการรักษาที่ต่อเนื่องจะทำให้เกิดภาวะแทรกซ้อนของโรคได้ง่าย ถ้าไม่ได้รับการรักษาโรคความดันโลหิตสูงอาจทำให้เป็นอัมพาตได้ โรคความดันโลหิตสูงทำให้เจ็บป่วยได้ง่ายกว่าบุคคลอื่น ซึ่งแสดงว่ากลุ่มตัวอย่างมีการรับรู้โอกาสเสี่ยงต่อการเกิดภาวะแทรกซ้อนถูกต้อง

2. การรับรู้ความรุนแรงของโรคและภาวะแทรกซ้อน จากผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีการรับรู้ด้านนี้อยู่ในระดับถูกต้องมาก (ตารางที่ 4) หมายความว่า ผู้ป่วยความดันโลหิตสูง มีความคิด ความเชื่อ ความรู้สึกเกี่ยวกับอันตรายของการเป็นโรคความดันโลหิตสูงอยู่ในระดับถูกต้องมาก ทั้งนี้สามารถอธิบายได้ว่า ผู้ป่วยมีการรับรู้ว่าโรคความดันโลหิตสูงเป็นโรคที่มีความรุนแรงและอันตรายมากดังที่เนลสันและคณะ (Nelson et al, 1978, p. 903 อ้างใน สาลี

เฉลิมวรรณพงศ์, 2529, หน้า 15-16) กล่าวว่า ผู้ป่วยที่รับรู้ว่าเป็นโรคความดันโลหิตสูงเป็นโรคที่มีความรุนแรงจะให้ความร่วมมือในการควบคุมโรคได้ดีกว่าผู้ที่ไม่คิดว่าโรคความดันโลหิตสูงมีความรุนแรง และเนื่องจากผู้ป่วยได้รับรู้ถึงความรุนแรงของโรคจากการอธิบายของแพทย์และพยาบาล หรือเป็นการรับรู้จากประสบการณ์ที่เกิดขึ้นกับตนเอง ผู้ป่วยเกิดความกลัวและไม่อยากให้เกิดขึ้นกับตนเอง ซึ่งตรงกับคำกล่าวของเฮลเลนแบรนด์ (Hellenbrand, 1983, p. 220 อ้างใน วรรณิกา เรือนจันทร์, 2535, หน้า 66) ที่ว่าการให้ผู้ป่วยได้รับรู้ถึงความรุนแรงของโรคเป็นการกระตุ้นให้เกิดความกลัว และมีผลให้มีพฤติกรรมอนามัยไปในทางที่ถูกต้อง จากการศึกษา (ตารางที่ 5) พบว่ากลุ่มตัวอย่างมากกว่าร้อยละ 90 มีการรับรู้ถูกต้องในเรื่อง การดูแลสุขภาพของตนเองอย่างสม่ำเสมอจะสามารถควบคุมความรุนแรงของโรคได้ การเกิดภาวะแทรกซ้อนจากโรคความดันโลหิตสูงทำให้ไม่มีความสุข ถ้าเกิดโรคแทรกซ้อน เช่น โรคไต โรคหัวใจ เส้นเลือดในสมองแตก แล้วจะทำให้ภาวะสุขภาพเลวลง ซึ่งต้องใช้เวลาในการรักษานาน การมีภาวะความดันโลหิตสูงเป็นเวลานานโดยควบคุมไม่ได้จะทำให้มีอาการของโรครุนแรงขึ้น การควบคุมความดันโลหิตไม่ได้ อาจทำให้เป็นอัมพาตได้ แสดงว่ากลุ่มตัวอย่างมีการรับรู้ความรุนแรงของโรคได้ถูกต้อง

3. การรับรู้ประโยชน์ของการรักษาและการปฏิบัติตัว ผลการศึกษา พบว่ากลุ่มตัวอย่างมีการรับรู้ด้านนี้อยู่ในระดับถูกต้องมาก (ตารางที่ 4) หมายความว่า ผู้ป่วยความดันโลหิตสูง มีความคิด ความเชื่อ ความรู้สึกเกี่ยวกับการปฏิบัติกิจกรรมที่ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อตนเองอยู่ในระดับถูกต้องมาก ทั้งนี้อธิบายได้ว่า กลุ่มตัวอย่างได้รับคำแนะนำเกี่ยวกับโรคความดันโลหิตสูงและการปฏิบัติตัว อีกทั้งได้รับสมุดประจำตัวผู้ป่วยความดันโลหิตสูง ซึ่งมีเนื้อหาเกี่ยวกับการปฏิบัติตัวเพื่อป้องกันภาวะแทรกซ้อนต่าง ๆ ที่อาจจะเกิดขึ้น และเมื่อผู้ป่วยได้รับการรักษาไประยะหนึ่ง จนสามารถควบคุมความดันโลหิตได้และไม่เกิดภาวะแทรกซ้อน เช่น ตาพร่ามัว ปวดศีรษะ ผู้ป่วยจะรู้สึกสบายขึ้นและสามารถดำเนินชีวิตได้ตามปกติ จึงทำให้ผู้ป่วยรับรู้ถึงประโยชน์ของการปฏิบัติตามคำแนะนำว่าสามารถควบคุมโรคหรือลดภาวะแทรกซ้อนที่อาจเกิดขึ้นได้ และจากการศึกษา (ตารางที่ 5) พบว่ากลุ่มตัวอย่างร้อยละ 90 ขึ้นไปมีการรับรู้ถูกต้องเรื่อง การรับประทานยาอย่างสม่ำเสมอสามารถควบคุมโรคความดันโลหิตสูงได้ผลดี การทำจิตใจให้สบายไม่หงุดหงิด โมโหง่ายจะสามารถช่วยทำให้ความดันโลหิตลดลง การมาตรวจตามนัดอย่างสม่ำเสมอจะสามารถควบคุมและป้องกันภาวะแทรกซ้อนของโรคความดันโลหิตสูงได้ ถ้าปฏิบัติตามคำแนะนำของแพทย์และพยาบาลอย่างถูกต้องจะทำให้โอกาสที่จะเกิดภาวะแทรกซ้อนลดลง แสดงว่ากลุ่มตัวอย่างมีการรับรู้ว่าการรักษาและการปฏิบัติตัวดังกล่าว จะเป็นประโยชน์ต่อตนเอง นำไปสู่การปฏิบัติพฤติกรรมส่งเสริมสุขภาพที่ถูกต้องเหมาะสมและทำให้เกิดสุขภาพดี

4. การรับรู้ถึงอุปสรรคในการปฏิบัติพฤติกรรม ผลการศึกษา พบว่ากลุ่มตัวอย่างมีการรับรู้ด้านนี้อยู่ในระดับถูกต้องมาก (ตารางที่ 4) หมายความว่า ผู้ป่วยความดันโลหิตสูง มีความคิด ความเชื่อ ความรู้สึกเกี่ยวกับการปฏิบัติกิจกรรมที่มีผลขัดขวางการปฏิบัติตนอยู่ในระดับถูกต้องมาก หรือมีการรับรู้ว่าตนเองมีอุปสรรคในการปฏิบัติพฤติกรรมน้อย ทั้งนี้เนื่องจากกลุ่มตัวอย่างไม่มีปัญหาในเรื่องค่าใช้จ่ายในการรักษา กลุ่มตัวอย่างเบิกค่ารักษาจากส่วนราชการต้นสังกัด หรือบริษัท ร้อยละ 13.5 และได้รับสิทธิการรักษาจากบัตรประกันสุขภาพร้อยละ 84.5 นอกจากนี้ผู้ป่วยส่วนใหญ่ยังเป็นวัยผู้ใหญ่ที่สามารถช่วยเหลือตนเองได้ และการเดินทางมารับการตรวจรักษาที่โรงพยาบาลก็สะดวกมีรถโดยสาร รับ-ส่ง ตลอด นอกจากนี้กลุ่มตัวอย่างยังมีความต้องการทราบอาการของตนเองว่าเปลี่ยนแปลงอย่างไรบ้างจึงเต็มใจมารับการตรวจรักษา จากผลการศึกษา (ตารางที่ 5) พบว่ากลุ่มตัวอย่างมากกว่าร้อยละ 80 มีการรับรู้ถูกต้องในเรื่อง ปัญหาด้านการเงินว่าไม่เป็นอุปสรรคต่อการรักษา การมาตรวจและรักษาไม่ทำให้ขาดรายได้และสามารถมาตรวจตามแพทย์นัดได้ทุกครั้ง แสดงว่ากลุ่มตัวอย่างมีการรับรู้ว่ามีอุปสรรคที่ขัดขวางการปฏิบัติตนน้อย แต่ในทางตรงกันข้ามหากบุคคลมีความเชื่อว่าการปฏิบัติพฤติกรรมสุขภาพนั้นทำให้เกิดความไม่สะดวกสบาย เสียค่าใช้จ่าย ทำให้เกิดความเจ็บป่วยหรือความไม่พอใจ ความคาดหวังในทางลบนี้จะเป็นอุปสรรคขัดขวางการปฏิบัติพฤติกรรมหรือหลีกเลี่ยงพฤติกรรมนั้น (Rosenstock cited in Becker, 1974, pp. 4-5)

5. แรงจูงใจด้านสุขภาพทั่วไป ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีการรับรู้ด้านนี้อยู่ในระดับถูกต้องมาก (ตารางที่ 4) หมายความว่า ผู้ป่วยความดันโลหิตสูง มีความหวังใยสุขภาพของตนเอง มีความต้องการที่จะมีสุขภาพที่ดีและมีความตั้งใจในการปฏิบัติตนตามคำแนะนำอยู่ในระดับถูกต้องมาก ทั้งนี้สามารถอธิบายได้ว่า จากการที่กลุ่มตัวอย่างทราบว่าตนเองเจ็บป่วยด้วยโรคความดันโลหิตสูง ซึ่งมีโอกาสที่จะเกิดอาการหรือภาวะแทรกซ้อนได้ ทำให้กลุ่มตัวอย่างมีความตระหนักและหวังใยต่อสุขภาพของตน มีความคาดหวังที่จะมีสุขภาพดี จึงเป็นแรงจูงใจที่ทำให้กลุ่มตัวอย่างมีความเอาใจใส่ต่อสุขภาพ และมีความตั้งใจในการปฏิบัติตามคำแนะนำของแพทย์และพยาบาลซึ่งอาโนลด์และบ็อกส์ (Arnold and Boggs, 1995, p. 358) กล่าวว่าแรงจูงใจเป็นพื้นฐานของบุคคลในการเรียนรู้ที่จะปฏิบัติพฤติกรรมส่งเสริมสุขภาพให้เป็นผลสำเร็จได้ ดังนั้นการที่กลุ่มตัวอย่างมีการรับรู้ว่าการเป็นโรคความดันโลหิตสูงและตระหนักถึงอันตรายที่จะเกิดขึ้นรวมทั้งมีความคาดหวังหรือมีความต้องการที่จะมีสุขภาพดี จึงทำให้กลุ่มตัวอย่างมีแรงจูงใจด้านสุขภาพทั่วไปอยู่ในระดับถูกต้องมาก จากผลการศึกษา (ตารางที่ 5) พบว่ากลุ่มตัวอย่างมากกว่าร้อยละ 90 มีการรับรู้ถูกต้องในเรื่อง ยอมรับการรักษาตามคำแนะนำของแพทย์เมื่อทราบว่าเป็นโรคความดันโลหิตสูง การป้องกันภาวะแทรกซ้อนจากโรคความดันโลหิตสูงขึ้นอยู่กับความรับผิดชอบของผู้ป่วย การปฏิบัติตามคำแนะนำ

ของแพทย์และพยาบาลจะทำให้มีสุขภาพดีเช่นคนปกติ ครอบครัวมีส่วนสนับสนุนในการควบคุมโรคความดันโลหิตสูง ควรรีบไปพบแพทย์ถ้ามีอาการผิดปกติแม้เพียงเล็กน้อย แสดงว่ากลุ่มตัวอย่างมีแรงจูงใจที่ดีในการที่จะดูแลเอาใจใส่สุขภาพของตนเองเพื่อให้มีสุขภาพดี

ความสัมพันธ์ระหว่างระยะเวลาการเจ็บป่วยกับการรับรู้ภาวะสุขภาพของผู้ป่วย ความดันโลหิตสูง

ในการศึกษาครั้งนี้พบว่าระยะเวลาการเจ็บป่วยไม่มีความสัมพันธ์กับการรับรู้ภาวะสุขภาพของผู้ป่วยความดันโลหิตสูง นั่นคือถึงแม้ผู้ป่วยความดันโลหิตสูงจะมีระยะเวลาการเจ็บป่วยนานหรือไม่นานก็ไม่มีผลต่อการรับรู้ภาวะสุขภาพ เนื่องจากอาการของโรคความดันโลหิตสูงในระยะแรกจะไม่ค่อยมีอาการผิดปกติใด ๆ ของโรคปรากฏให้เห็น ทำให้ผู้ป่วยไม่เชื่อต่อการวินิจฉัยของแพทย์ และจากการศึกษา พบว่ากลุ่มตัวอย่างนี้มีคะแนนการรับรู้ภาวะสุขภาพที่ค่อนข้างเป็นเอกพันธ์ (ตารางที่ 4) หรือมีการรับรู้ในลักษณะที่ค่อนข้างดีเหมือนกันทั้งกลุ่ม นอกจากนั้นระยะเวลาในการเจ็บป่วยน้อยกว่า 1 ปี (ร้อยละ 27.7) อาจทำให้การรับรู้ลดลง

ความสัมพันธ์ระหว่างการได้รับข้อมูลข่าวสารกับการรับรู้ภาวะสุขภาพของผู้ป่วย ความดันโลหิตสูง

ผลการศึกษาครั้งนี้สนับสนุนสมมติฐาน และแนวคิดของการศึกษาที่ว่า การได้รับข้อมูลข่าวสารมีความสัมพันธ์ทางบวกกับการรับรู้ภาวะสุขภาพของผู้ป่วยความดันโลหิตสูง ในการศึกษาครั้งนี้ พบว่าการได้รับข้อมูลข่าวสารมีความสัมพันธ์ทางบวกกับการรับรู้ภาวะสุขภาพของผู้ป่วยความดันโลหิตสูงในระดับปานกลาง อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 ($r_s = .418$) เนื่องจากผู้ป่วยความดันโลหิตสูงส่วนมากเคยได้รับข้อมูลข่าวสารร้อยละ 86.5 และเกือบทุกคนได้รับข้อมูลข่าวสารมากกว่า 1 แหล่ง การได้รับข้อมูลข่าวสารเป็นปัจจัยหนึ่งที่มีอิทธิพลต่อการรับรู้ของบุคคล ดังนั้นผู้ป่วยความดันโลหิตสูงที่ได้รับข้อมูลข่าวสารอย่างสม่ำเสมอร้อยละ 68.2 จะมีคะแนนการรับรู้ภาวะสุขภาพถูกต้อง สอดคล้องกับการศึกษาของเอ็อมพร กาญจนรังสีชัย (2532 อ้างในแจ่มจรัส วงษ์วิทย์กรณ์, 2541, หน้า 28) พบว่ากลุ่มตัวอย่างที่ได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับโรคเอดส์จากสื่อต่าง ๆ มีความเชื่อด้านสุขภาพดีกว่ากลุ่มที่ไม่เคยได้รับข้อมูลข่าวสาร

ความสัมพันธ์ระหว่างการมาตรวจตามนัดกับการรับรู้ภาวะสุขภาพของผู้ป่วยความดันโลหิตสูง

ผลการศึกษาครั้งนี้สนับสนุนสมมติฐานและแนวคิดของการศึกษาที่ว่า การมาตรวจตามนัดมีความสัมพันธ์ทางบวกกับการรับรู้ภาวะสุขภาพของผู้ป่วยความดันโลหิตสูง โดยพบว่าการมาตรวจตามนัดมีความสัมพันธ์ทางบวกกับการรับรู้ภาวะสุขภาพของผู้ป่วยความดันโลหิตสูงอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 ($r_s = .290$) หมายความว่า ผู้ป่วยความดันโลหิตสูงที่มาตรวจตามนัดอย่างสม่ำเสมอร้อยละ 68.2 มีคะแนนการรับรู้ภาวะสุขภาพดี ซึ่งการมาตรวจตามนัดเป็นการแสดงถึงความตั้งใจ สนใจสุขภาพของผู้ป่วยในการปฏิบัติตามแผนการรักษา สอดคล้องกับการศึกษาของเบคเกอร์ (Becker, 1974, pp. 205-216; Becker, 1975, pp. 409-419) ที่สรุปว่า การรับรู้ภาวะสุขภาพทั้งทางด้าน การรับรู้โอกาสเสี่ยง การรับรู้ความรุนแรง และการรับรู้ประโยชน์ของการรักษา มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการรับประทานยาและการมาตรวจตามนัด ส่วนของฟรานซิสและคณะ (Francis, et al., 1969, pp. 535-540 อ้างใน พรรณทิพา แก้วมาตย์, 2531, หน้า 24) ได้รายงานผลการศึกษาว่า การรับรู้ความรุนแรงของโรคมีความสัมพันธ์ทางบวกกับความร่วมมือของผู้ป่วยทั้งในด้านการรับประทานยาและการมาตรวจตามนัด ทีเกลส์ (Kegeles, 1963, pp. 116-173 อ้างใน สาทิ เฉลิมวรรณพงศ์, 2529, หน้า 14) พบว่ากลุ่มตัวอย่างที่รับรู้ถึงโอกาสเสี่ยงต่อการเจ็บป่วยจะไปพบแพทย์ตามนัดอย่างสม่ำเสมอถึงแม้ว่าจะไม่มีอาการเจ็บป่วย และการศึกษาของสุดา กู๋ทอง (2529, หน้า ก-ข อ้างใน จุฑาทิพย์ ชื่อสัตย์, 2537, หน้า 36) พบว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีการรับรู้โอกาสเสี่ยงต่อการเกิดภาวะแทรกซ้อน อันตรายและความรุนแรงของโรค ประโยชน์และอุปสรรคจึงจะมารับการตรวจตามนัดอย่างสม่ำเสมอมากกว่ากลุ่มตัวอย่างที่ไม่มีการรับรู้ไม่ดี

ข้อเสนอแนะในการนำผลการศึกษาไปใช้

ผลการศึกษาครั้งนี้ ผู้ศึกษามีข้อเสนอแนะในการนำผลการศึกษาไปใช้ดังนี้

1. ด้านการปฏิบัติการพยาบาล

1.1 ให้การพยาบาลเพื่อส่งเสริมให้ผู้ป่วยความดันโลหิตสูงมีการรับรู้ภาวะสุขภาพที่ถูกต้อง โดยเฉพาะการให้ความรู้เกี่ยวกับเรื่อง ภาวะแทรกซ้อนของโรคความดันโลหิตสูงที่อาจทำให้เกิดโรคไตวาย เรื่องการควบคุมรักษาโรคความดันโลหิตสูงกับอุปสรรคของการทำงาน เรื่องการรักษาโรคความดันโลหิตสูงสามารถรักษาให้หายขาด และเรื่องการออกกำลังกาย

1.2 ควรจัดให้มีการอบรมเกี่ยวกับเรื่องพฤติกรรมส่งเสริมสุขภาพ โดยเน้นเรื่องการรับรู้ภาวะสุขภาพแก่เจ้าหน้าที่สาธารณสุขเพื่อพัฒนาความรู้ และพัฒนาประสิทธิภาพของสถานบริการให้มีคุณภาพ

1.3 จากการศึกษาที่พบว่าผู้ป่วยความดันโลหิตสูงได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับโรคความดันโลหิตสูงจากเจ้าหน้าที่สาธารณสุขมากที่สุด รองลงมาคือโทรทัศน์ ดังนั้นการให้ความรู้เกี่ยวกับโรคความดันโลหิตสูง พยายามในฐานะผู้ให้บริการควรสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับผู้ป่วย เพื่อให้ผู้ป่วยเกิดความไว้วางใจและกล้าที่จะซักถามเกี่ยวกับโรค และหน่วยงานควรจัดบริการให้ความรู้เกี่ยวกับโรคความดันโลหิตสูงเป็นรายบุคคลหรือรายกลุ่ม โดยจัดโปรแกรมการสอนที่เป็นมาตรฐานเพื่อจะได้ครอบคลุมเนื้อหาทุกด้าน ตลอดจนการจัดหาวิดีโอเทปเรื่องโรคความดันโลหิตสูงให้กับผู้ป่วยและญาติ ได้ดูที่แผนกผู้ป่วยนอกขณะรอรับการตรวจรักษาจากแพทย์

2. ด้านบริหารการพยาบาล

ผู้บริหารการพยาบาลควรตระหนักถึงความสำคัญของการพัฒนาบทบาท และความสามารถของบุคลากรในทีมสุขภาพ ในการดูแลและส่งเสริมให้ผู้ป่วยความดันโลหิตสูงให้มีความรู้เกี่ยวกับโรคความดันโลหิตสูง โดยเน้นการให้ข้อมูลข่าวสาร และสื่อสารให้เกิดความเข้าใจกันระหว่างบุคลากรในทีมสุขภาพกับผู้ป่วยความดันโลหิตสูง

ข้อเสนอแนะสำหรับการศึกษารั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาถึงปัจจัยอื่นที่มีผลต่อการรับรู้ภาวะสุขภาพ เช่น ปัจจัยทางสังคม วัฒนธรรม โดยศึกษาในเชิงคุณภาพ
2. การศึกษารั้งนี้เป็นการศึกษาการรับรู้ภาวะสุขภาพในภาพรวม ของผู้ป่วยความดันโลหิตสูง อาจนำไปใช้ในการศึกษาในโรคเรื้อรังอื่น ๆ เช่น โรคเบาหวาน โรคข้ออักเสบ โรคหัวใจ เพื่อนำมาใช้ศึกษาเปรียบเทียบการรับรู้ภาวะสุขภาพของผู้ป่วยในโรคที่ต่างกัน